

สรุปข้อเสนอต่อเวที “UNESCO Global Forum on the Ethics of AI 2025”

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์,
COFACT Thailand, ThaiPBS และ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ข้อเสนอต่อรัฐบาล

- กำหนดกรอบนโยบายแห่งชาติว่าด้วย AI กับภาคส่วนต่าง ๆ (AI Governance Policy Framework)
- เตรียมความพร้อมต่อการกำกับดูแลโดยกฎหมาย (ซึ่ง Thai AI Act มีการร่างและประชาพิจารณ์บ้างแล้ว) หรือพิจารณาขยายขอบเขตของกฎหมายที่มีอยู่แทน
- ให้ความสำคัญกับกฎหมายลิขสิทธิ์ที่จะช่วยสร้าง value เพิ่มให้ original source/content.
- สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคผู้เชี่ยวชาญในการกำหนด high risks จาก AI เพื่อนำไปสู่การกำกับดูแล
- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ, มหาวิทยาลัย และองค์กรสื่อ ในการพัฒนา AI ที่มีความรับผิดชอบ และให้ความสำคัญต่่อนโยบายการพัฒนา AI literacy ต่อประชาชน

2. ต่อ Global Platforms และผู้สนับสนุนรายได้ (ทั้งค่าย AI และ Social Media รวมถึงเอเจนซีโฆษณา)

- ให้ความสำคัญกับเนื้อหาคุณภาพ, แหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ (Trusted media) นอกเหนือจากความนิยม (Engagement) เพียงอย่างเดียว และ AI ควรเรียนรู้เรื่องจริยธรรมและสิ่งที่ควรระวังด้วย.
- ควรนำเข้าข้อมูลจากแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือเท่านั้นเข้าสู่ระบบ machine learning ไม่นำข้อมูลที่สร้างจาก AI มาเรียนรู้ซ้ำ
- จัดให้มีระบบ warning ที่จะป้องกันปัญหาจาก Disinformation, Deepfake
- ร่วมพัฒนาแนวทางการใช้ AI ตรวจสอบข่าวปลอมกับองค์กรสื่อ โดยยึดหลักโปร่งใส, เปิดเผยโมเดล และไม่ลำเอียงต่อกลุ่มความเชื่อใดๆ
- ให้ผู้ผลิตข่าวสามารถ “ปิดกั้นการดัดแปลงโดย AI” ได้ เช่น การห้าม LLM นำบทความไปฝึกโมเดลโดยไม่ได้รับอนุญาต (opt-out rights) หรือต้องมีการซื้อขายข้อมูล เพื่อให้ถูกต้องเรื่องลิขสิทธิ์

3. ต้ององค์กรสื่อมวลชน

- สร้างแนวปฏิบัติ (Ethical Guidelines) และเครื่องมือการบังคับใช้แนวปฏิบัติด้านการใช้ AI ในองค์กรข่าว ซึ่งถือเป็นระดับ Community Level ในการกำกับดูแลกันเองด้านการใช้ AI เช่น การตั้งคณะทำงานภายในองค์กร ตรวจสอบการใช้งาน AI อย่างสม่ำเสมอ
- สร้าง Best Practice ของ AI governance ในองค์กรสื่อ และแสวงหาแนวทางการรักษา Human Jobs
- ควรฝึกอบรมนักข่าวให้มีความรู้ด้าน AI และจัดทำนโยบายจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้ AI อย่างชัดเจน องค์กรสื่อควรเปิดเผยการใช้ AI ในกระบวนการจัดทำเนื้อหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การรวบรวมข่าว การสร้างเนื้อหาอัตโนมัติ การสร้างภาพและวิดีโอ การแปลภาษา การปรับเนื้อหาให้เหมาะกับผู้อ่านแต่ละกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ชม ตลอดจนการตรวจสอบคำสละกต เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและคงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นจากสาธารณชน
- ยึดถือใน Journalistic Value รวมถึงระมัดระวังไม่ใช้ AI แทนมนุษย์ในกระบวนการ “ตัดสินใจเชิงจริยธรรม” เช่น การพิจารณาเผยแพร่ข่าวอ่อนไหว, ภาพความรุนแรง หรือข้อมูลส่วนบุคคล (อย่างกรณีคลิปภาพข่าวสงคราม, การชุมนุม ที่สื่อต้องระวังและรู้เท่าทัน)
- รมรณรงค์ให้สื่อมวลชนรักษาคุณภาพของเนื้อหา โดยระมัดระวังเรื่องการใช้ AI รีไรท์, ถอดเทป, แปลข่าว อย่างขาดการกำกับดูแลที่ดี เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของสื่อ (Trusted Media)

4. ต่อผู้บริโภคสื่อ/ภาควิชาการ

- พัฒนาทักษะของตนเองในการใช้และอยู่กับ AI
- สร้างองค์ความรู้และพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence Quotient), Data Ethics และ AI literacy แก่สื่อมวลชน และประชาชนที่เป็นทั้งผู้บริโภคสื่อและผู้สร้างเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ได้ด้วยในเวลาเดียวกัน
- ภาคประชาชนต้องรวมพลังกัน เพื่อส่งเสริมสิทธิผู้บริโภคในการรับรู้ว่าเนื้อหานั้นมาจาก AI หรือมนุษย์ (Individual Level) เช่น ป้ายกำกับ “Generated by AI” อย่างชัดเจน
- เสริมสร้างทักษะ AI Literacy แก่สาธารณะ ให้รู้เท่าทันการดัดแปลงเนื้อหา เช่น Deepfake, Chatbot, Voice clone
- เรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเปิดช่องทางให้ร้องเรียนหรือรายงานเนื้อหา AI ที่ผิดจริยธรรม และให้แพลตฟอร์มหรือสื่อดำเนินการแก้ไขอย่างโปร่งใส